

Tiina Vuoristo

28.4.2023

Ympäristöministeriö
lausuntopalvelu.fi

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö VN/1660/2023

Lausunto luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi

Pyydettyinä lausuntona ympäristöministeriön esityksestä luonnonsuojeluasetukseksi Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

3 § Luonnonsuojelun seurannan järjestäminen

Luonnonsuojelulain 18 §:n asetuksenantovaltuus kattaa tarkemmat säännökset seurannan järjestämisestä ja siihen liittyvistä viranomaisten tehtävistä. Pykäläluonnoksessa esitetään säädettäväksi viranomaisten yhteistyön lisäksi tietojärjestelmän hyödyntämisestä sekä järjestelmän kehittämisestä ja ylläpitämisestä siten, että se palvelee luonnonsuojelulain tavoitteiden toteuttamista. Epäselvää on, mitä lisäarvoa pykälä toisi viranomaisyhteistyön osalta suhteessa luonnonsuojelulakiin. Ei myöskään ole selvää, mitä tietojärjestelmän kehittämiseen liittyvä säännös tässä yhteydessä tarkoittaisi ja kuuluko se edes luonnonsuojelulain 18 §:n asetuksenantovaltuuden piiriin.

5 § Suojellut luontotyypit

Asetusluonnoksen 5 §:n tarkoituksena on määritellä luonnonsuojelulain 64 §:n suojellut luontotyypit eli sellaiset luontotyypit, joiden säilymisen kannalta tärkeän esiintymän ympäristöviranomaisen voi päätöksellään rajata suojeluun. Esiintymän on oltava luonnontilainen tai luonnontilaiseen verrattava.

Metsäteollisuus painotti luonnonsuojelulain valmistelun yhteydessä, että luonnonsuojelulain 64 §:n luontotyypit tulee määritellä täsmällisesti ja siten, että ne kattavat luontoarvoiltaan kaikkein arvokkaimpia kohteita. Asetusluonnoksessa etenkin uusien luontotyyppien määrittelyt ovat hyvin yleisluontoisia ja väljiä. Sen sijaan suurin osa jo aiemmin laissa mukana olleista luontotyypeistä kuten jalopuumetsät ja pähkinäpensaitot on määritelty asetuksessa huomattavasti tarkemmin kuvaamalla ominaispiirteinä esimerkiksi puiden lukumäärää ja kokoa. **Kaikki luonnonsuojelulain 64 §:n luontotyypit tulee kuvailla siten, että määritelmän perusteella on mahdollista tunnistaa pykälässä tarkoitettu suojelunarvoinen luontotyyppi.** Selkeillä määrittelyillä varmistetaan lain ennakoitavuus ja yhtenäisyys lain soveltamisessa eri alueilla. Lisäksi on otettava huomioon, että luonnonsuojelulain suojeltavilla luontotyypeillä voi olla vaikutusta myös muissa menettelyissä kuten maankäytön suunnittelussa

28.4.2023

Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että luontotyyppisuojaus kohdennetaan ainoastaan olemassa oleviin luontoarvoihin. Lisäksi rajattavien esiintymien tulee olla koko alueeltaan luonnontilaisia tai siihen verrattavia. Luonnonsuojelulain 64 §:n mukaista suojelua ei ole resurssien käytön, eikä maanomistajien oikeusturvan kannalta perusteltua kohdentaa mahdollisesti itsekseen ennallistuviin tai esiintymien ennallistamista vaativiin osiin. Niiden osalta monimuotoisuutta voidaan vahvistaa muilla olemassa olevilla keinoilla kuten vapaaehtoisuuteen perustuvilla METSO- ja Helmi-ohjelmilla. Rajaamista koskevien tarkennusten sijaan asetuksessa tulee keskittyä luonnontilaisten tai siihen verrattavien esiintymien ominaispiirteiden kuvaamiseen.

Luonnonsuojelulain 64 §:n asetuksenantovaltuus koskee luontotyyppien määrittelyperusteita. Asetusluonnoksen perusteluissa on kuitenkin taulukoitu myös esimerkkejä luontotyypejä heikentävistä toimenpiteistä sekä kuvattu rajauspäätöksen sisältöä. Epäselväksi jää, mikä näiden tekstien merkitys on käytännössä ja millä perusteella linjauksia esitetään tehtäväksi perustelumuiistiossa.

2) jalopuumetsät

Jalopuumetsän määritelmää ollaan laajentamassa siten, että jalojen lehtipuiden määrä- ja kokovaatimukset täyttävän ydinosaan lisäksi jalopuiden taimet tai vesat rajataan mukaan esiintymään. Metsäteollisuus ei kannata laajennusta. Ilmastonmuutoksen myötä jalopuumetsät tulevat lisääntymään luontaisestikin, ja luonnonsuojelulain mukainen suojelu on perusteltua kohdentaa vain kaikkein arvokkaimpiin esiintymiin.

Metsäteollisuus ehdottaa myös, että jalopuumetsät määritellään siten, että niissä on oltava vanhoja puuyksilöitä. Tätä tukee myös uhanalaisen lajiston esiintyminen nimenomaan tällaisilla puuyksilöillä. Lisäksi esimerkiksi tammea ja metsävaahteraa on jo nyt alueellisesti metsissä paljon, minkä vuoksi nykyisin sovellettavat koko- ja lukumäärärajat täyttäviä kohteita löytyy yhä enemmän. Ilmastonmuutoksen odotetaan nopeuttavan tätä kehitystä. Siksi on tarkoin harkittava, miten suojelunarvoiset jalopuumetsiköt määritellään asetuksessa, ja toisaalta miten niiden tilaa voidaan vahvistaa kannustavammin vapaaehtoisin keinoin.

3) pähkinäpensaikot

Määritelmään ei esitetä merkittäviä muutoksia lukuun ottamatta luonnonsuojelulaissa säädettyä luontotyyppin laajentamista lehdoista muihin kasvupaikkoihin. Metsäteollisuus esittää, että määritelmässä korostettaisiin esitettyä enemmän lahoavien ja vanhojen yksilöiden esiintymistä merkinä suojeltavasta pähkinäpensaikosta.

4) tervaleppämetsät

Metsäteollisuus pitää hyvänä selkeytystä, jonka mukaan rantojen kapeita tervaleppäkaistaleita ei lueta luonnonsuojelulain suojeltavaksi luontotyyppiä.

8) rannikon metsäiset dyynit

28.4.2023

Metsäteollisuus esittää, että luonnonsuojeluasetuksessa rannikon metsäiset dyynit määritellään esitettyä yksityiskohtaisemmin. Esimerkiksi puustoa on syytä kuvailla tarkemmin.

9) sisämaan tulvametsät

Asetusluonnoksessa tulvametsät on määritelty yleisellä tasolla. Luonnoksesta puuttuu tarkempi kuvaus sitä, millaisia suojeltavan tulvametsän ominaispiirteiden tulee olla. Ilmastomuutoksen myötä tulvien ja siten myös tulvametsien odotettaneen lisääntyvän. Suojeltavat tulvametsät on siis rajattava selkeästi siten, että niissä tulva on toistuvaa ja sillä on erityistä, asetuksessa tarkemmin kuvattavaa vaikutusta lajistoon.

10) harjumetsien valorinteet

Asetusluonnoksessa harjumetsien valorinteet on määritelty rinteiden suunnan ja kaltevuuden sekä harvapuustoisuuden mukaan. Harjumetsien valorinteita on arvioiden mukaan yli 80 000 hehtaaria, joista edustavia kohteita on korkeintaan muutama tuhat hehtaaria. Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että määritelmää tarkennetaan lisäämällä ominaispiirteeksi harjumetsille tyypillinen uhanalainen paahdelajisto. Näin suojele kohdentuu kustannusvaikuttavasti luontoarvoiltaan arvokkaimpiin harjumetsiin. Määritelmässä on myös ristiriitaa vähäpuustoisuuden osalta. Ilmaus ”melko vähäpuustoinen” on syytä muuttaa muotoon ”vähäpuustoinen”, jota on myös käytetty määritelmässä.

Metsäteollisuus esittää poistettavaksi maininnan mahdollisuudesta rajata umpeenkasvaneita osia suojeltaviin harjumetsiin. Suojeltavan esiintymän tulee kattaa koko alaltaan harjumetsien valorinteiden ominaispiirteet mukaan lukien harjumetsille ominainen paahdelajisto. Umpeenkasvaneiden osioiden suojele ei ole rajallisten suojeleluresurssien kannalta perusteltua, vaan hoitotoimia tulee potentiaalisilla kohteilla edistää sujuvammilla ohjaukeinoilla.

11) kalkkikalliot

Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että koko suojeleluun rajattava alue täyttää kalkkikallioiden lajistoon liittyvät ominaispiirteet. Näin ollen luontotyyppin määritelmästä tulee poistaa umpeenkasvaneet, hoitotoimia vaativat kohdat.

6 § Tiukasti suojelellut luontotyyppit

Asetusluonnoksen perustelumuiustiossa viitataan perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja ympäristövaliokunnan mietintöön luonnonsuojelelain 65 §:n tiukasti suojelellujen luontotyyppien tunnistamisvaikeuksista, inventointitarpeesta sekä tietojen tallentamisesta luonnonsuojelelun tietöjärjestelmään. Ympäristövaliokunta totesi, että serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on haasteellista ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojelellusta luontotyyppistä ja sen heikentämiskiellosta. Metsäteollisuus pitää

28.4.2023

tarpeellisenä, että serpentiinikallioiden lisäksi myös luonnonsuojeluasetuksen määritelmän täyttävistä rannikon avoimista dyyneistä tiedotetaan maanomistajaa luontotyyppiäsiintymien säilymisen varmistamiseksi.

Metsäteollisuus kiinnittää huomiota siihen, että aikataulullisesti tilanne on käytännön toiminnan kannalta haastava. Uudistettu luonnonsuojelulaki astuu voimaan jo 1.6.2023, eikä ympäristövaliokunnan peräänkuuluttamaa kohteiden inventointia ja maanomistajien informointia ilmeisesti ehditä toteuttaa tätä ennen.

11 § Toistuvasti samaa pesää käyttävät eliölajit

Metsäteollisuus kritisoi luonnonsuojelulain valmistelun aikana 70 §:n 3. momenttia käytännön toteutukseen liittyvien hankaluuksien vuoksi. Asetukseen esitetään listaa lintulajeista, jotka voivat käyttää samaa pesää toistuvasti. Epäselvää on edelleen, ovatko kaikkien listattujen lintulajien pesät sellaisia, että ne ovat havaittavissa ja lintulaji tunnistettavissa myös pesintäkauden ulkopuolella. On myös epäselvää, miksi kotkalajit ovat listalla mukana, vaikka niiden pesän turvaamisesta säädetään erikseen luonnonsuojelulain 73 §:ssä.

12 § Luonnonsuojelualueiden hankinta

Pykälässä esitetään, että luonnonsuojelutarkoitukseen käytettävien alueiden hankinnasta päättäisi ympäristöministeriö. Luonnos vaikuttaa ristiriitaiselta luonnonsuojelulain 108 §:n kanssa, jonka mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus hoitavat alueiden luonnonsuojelutarkoituksessa tapahtuvaan hankintaan liittyvät tehtävät. Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että viranomaisten tehtävät ja keskinäiset vastuut on tarkasti määritelty. Asetusluonnosta tulee selkiyttää asian osalta.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja